

УДК 025.31–026.452:(05):[026:37](477–25) ДНПБУ

Дунаєва Л. М.

молодший науковий співробітник відділу комплектування
та наукового опрацювання документів
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

РЕТРОСПЕКТИВНА КАТАЛОГІЗАЦІЯ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ У ДНПБ УКРАЇНИ ІМ. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО: ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

У статті розглянуто основні напрями роботи з рекаталогізації періодичних видань, висвітлено проблеми та способи їх розв'язання.

Ключові слова: карткові каталоги, електронні каталоги, інформаційно-пошукові системи, каталогізація, ретрокаталогізація, ретроконверсія каталогів, періодичні видання, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Постановка проблеми. У всьому світі бібліотеки є найдоступнішими установами, що реалізують право громадян на використання інформації. Володіючи величезним арсеналом знань, що зберігаються на різного роду носіях, бібліотека бере активну участь у формуванні інформаційного суспільства в процесі поширення інформації, доведенні документа до споживача, сама створює інформаційні ресурси, які, водночас, стають частиною єдиного інформаційного простору. Швидке, якісне та ефективне бібліотечне обслуговування неможливе без застосування новітніх комп'ютерних технологій. Автоматизація, що міцно увійшла в усі бібліотечні процеси, покликана допомогти найбільш ефективно організувати і використовувати наявну інформацію. Поява електронних каталогів змінює технологію звичних у бібліотечному середовищі процесів каталогізації. Спрощується опрацювання документів, відпадає потреба в тиражуванні, вливанні та вилученні карток, прискорюється пошук і відбір потрібної інформації. Електронний каталог (ЕК) стає основою для автоматизованої системи обслуговування користувачів, обліку використання фондів, різного роду статистичних досліджень у бібліотеці. Це одна із основних баз даних бібліотеки, яку представляють на Web-сторінках в Інтернеті. ЕК займає важливе місце серед новітніх систем бібліотеки, є ядром інформаційного середовища бібліотеки «нового покоління», на базі якого формуються сучасні сервіси. Відома дослідниця С. Плотникова визначає завдання електронного каталогу, що акумулює функції усіх видів каталогів: за призначенням (читацького, службового); за способом групування (алфавітного, систематичного, предметного); за видом відображених документів (книги, статті, нормативно-технічні документи тощо); за відображеними фондами (однієї чи кількох бібліотек). Крім того, дослідниця наводить додаткові функції, що надають ЕК переваги та відрізняють його від традиційних каталогів: електронний облік бібліотечного фонду, електронне замовлення видань, електронна книговидача, інформування про місце зберігання й доступність примірника документа в будь-який час, електронна перевірка фонду (інвентаризація) тощо [5].

Створення ЕК, що повною мірою відображав би зміст фонду, є актуальним завданням для бібліотеки, оскільки дає можливість оперативно здійснювати пошук інформації, організувати діяльність установи на якісно новому рівні. ЕК ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського організовано на основі системи автоматизації бібліотек САБ «ІРБІС64».

Електронний каталог забезпечує вільний доступ до інформаційних ресурсів бібліотеки, розкриває склад і зміст фонду. Завдяки ЕК реалізовано багатоаспектний інформаційний пошук і відбір документів, потрібних для наукової, практичної, навчальної діяльності, відображення та зберігання інформації як про кожний документ загалом, так і про його складові частини [8]. ЕК дає можливість користувачу за короткий час ознайомитись із значно більшою кількістю інформації, ніж з традиційних каталогів. Від його організації, повноти й якості значною мірою залежить якість обслуговування користувачів у процесі виконання запитів різних видів. Серед інших, ЕК містить базу даних «Періодика». У ній відображено періодичні видання (журнали і газети), зареєстровані в ЕК Бібліотеки.

Пошук у базі даних «Періодика» можна здійснювати за видом видання, а саме:

- газета (загальний опис);
- журнал (загальний опис);
- окремий випуск газети або журналу;
- випуск газети/журналу зі змістом;
- стаття з журналу;
- стаття з газети;
- аналітична стаття (без деталізації) – повний список статей із газет і журналів разом.

В результаті такого пошуку отримуємо повний список документів відповідно до обраного виду видання (газет, журналів, статей із газет і журналів, окремих випусків періодичних видань, випусків газети/журналу зі змістом), зареєстрованих в ЕК Бібліотеки у трьох форматах представлення:

- повний – містить повний бібліографічний опис документа; а також інформацію про наявність і кількість примірників документів по роках в БД «Періодика»;
- інформаційний – містить додаткову інформацію про документ, а саме: вид документа, шифр, вихідні дані тощо;
- короткий – містить короткий бібліографічний опис.

Мовою каталогізування є українська. Бібліографічний запис (БЗ) складається мовою оригіналу документа. Всі службові записи, що не є елементами БЗ, здійснюються виключно українською мовою. Окремі випадки використання інших мов обумовлюється окремо.

Об'єктами складання БЗ є періодичні видання (журнали, газети, альманахи, журнали української діаспори тощо), які знаходяться у фонді Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського.

Джерелом інформації для складання БЗ є документ в цілому. Головним джерелом інформації є елемент документа, що вміщує основні вихідні та аналогічні їм відомості – титульний аркуш випуску, за яким складається запис, а також його різновиди: поєднаний, паралельний, розворот; перша та остання смуги (для газет); обкладинка; авантитул; зворот титульного аркуша; колонтитул; сигнатура; випускні дані, надвипускні дані; остання частина документа; суперобкладинка. У разі необхідності, в записі можуть бути використані відомості, запозичені з джерел поза документом.

Цим обумовлена актуальність як роботи з фондом періодичних видань, так і розв'язання проблем, пов'язаних із цим.

Метою статті є розкриття технології ретрокаталогізації періодичних видань, а також висвітлення особливостей застосування її в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Виклад основного матеріалу. Головною метою діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського є інформаційне забезпечення розвитку освіти, педагогічної науки і практики, фахових потреб науковців і практиків освітянської галузі України, сприяння здійсненню наукових досліджень у галузі педагогіки, психології, упровадження передового досвіду в практику роботи педагогічних навчальних закладів і їхніх структурних підрозділів – бібліотек через надання доступу до потрібних документів і даних. До послуг користувачів – універсальний фонд документів українською, російською та багатьма іноземними мовами на різних носіях інформації, який налічує близько 600 тисяч примірників. Доступ до нього забезпечує довідково-пошуковий апарат (ДПА), до складу якого входять традиційні каталоги й картотеки обсягом понад 1 млн карток та електронний каталог, який має понад 300 тисяч записів.

Значну частину фонду бібліотеки становлять періодичні видання – понад 900 назв журналів і газет переважно педагогічної тематики. Щорічно бібліотека передплачує близько 300 назв. Інформацію про них представлено в картковому Абетковому каталозі періодичних видань (АКП), який розкриває журнальну та газетну частини фонду бібліотеки. АКП містить зведені бібліографічні записи та специфікації періодичних видань із зазначенням років, номерів (для журналів) і місця зберігання наявних примірників (комплектів). Хронологічно він охоплює документи з кінця XIX ст. до сьогодні. За допомогою АКП можна встановити, чи є у фонді бібліотеки конкретне періодичне видання, повноту комплектів за певні роки й наявність певних номерів, відомості про зміну назви та періодичності виходу видання тощо.

В АКП записи видань українською й російською мовами поділено за видами документів (журнали та газети); у межах кожного виду картки розставлено за абеткою назв; у межах кожної назви – за прямою хронологією років видання. БЗ періодичних видань іноземними мовами відображено двома паралельними рядами: перший організовано за зведеною латинською абеткою, другий – за зведеною кириличною абеткою. Далі поділ відбувається за назвами в абетковому порядку, у межах кожної назви – за прямою хронологією років

публікації. Приписування річних комплектів видань здійснюють у специфікаціях зведеного запису раз на рік у першому кварталі року, наступного за передплатним. Поточні надходження періодичних видань оперативно відображають у реєстраційних картотеках відділів, які отримують їх для тимчасового або постійного зберігання. Вилучення карток з АКП або відомостей про видання відбувається на підставі актів про списання документів.

Сьогодні кількість бібліотек, що створюють електронний каталог і застосовують його в своїй практиці, стає дедалі більше. Але при цьому більшість обмежується введенням в ЕК бібліографічних записів, починаючи з моменту практичної експлуатації відповідного програмного забезпечення, тим самим реалізуючи облік поточних надходжень. Введення ж в електронний каталог бібліографічних записів за минулі роки, тобто часткова або повна ретроконверсія карткового каталогу, є складнішою проблемою, що вимагає особливого підходу й розв'язання.

Перетворення карткових каталогів в електронну форму здійснюють для підвищення якості інформаційного обслуговування користувачів і забезпечення зберігання бібліографічних даних. Для цього застосовують різні технологічні підходи. Одним з основних є клавіатурне введення інформації з каталожних карток в ЕК або переведення каталожної картки в цифрову форму, тобто створення її іміджу з подальшим розпізнаванням (або без нього) і модифікацією в машиночитний бібліографічний запис. Ця технологія називається «ретроспективна конверсія» або «ретроконверсія».

Ретроконверсія – це фахова промислова технологія перетворення інформації, що зберігається на паперових носіях, у машиночитну форму зі створенням електронної бази даних. Відомий бібліотекознавець Е. Р. Сукіасян дав таке визначення цього терміна: «Конверсія – (з лат. «конверсіо» перетворення) – це переведення бібліотечних каталогів із однієї форми в іншу, наприклад машиночитану» [10, с. 25]. Вона є однією з важливих частин автоматизованої технології в бібліотеці. Метою здійснення ретроконверсії є поповнення ЕК бібліографічними даними про ретроспективні фонди й розширення можливості переходу на сучасні форми обслуговування користувачів.

Ретроконверсія може відбуватися в різні способи:

- зображення з каталожних карток сканують і на їх підставі створюється імідж-каталог; надалі можливо розпізнавання їх, редагування зображень з подальшим введенням в ЕК;
- здійснюється ручне введення елементів БЗ з карток відповідно до прийнятого формату каталогізації.

Технологія ретроконверсії значно відрізняється від технології формування та ведення поточного електронного каталогу за рівнем організації, способами проведення, постановкою завдань, що виділяє її як самостійну проблему.

Для поліпшення інформаційного забезпечення користувачів у 2013 р. в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського створено Імідж-каталог книжкових видань, доступ до якого надано через веб-портал бібліотеки [12]. Але інформація про періодичні видання в ньому відсутня. Для розв'язання цієї проблеми ухвалено рішення про переведення відомостей з карткового АКП до електронного каталогу.

Для раціонального використання фонду, забезпечення оперативного пошуку інформації читачами та працівниками бібліотеки має відбуватися постійна робота з удосконалення каталогу періодичних видань. Вона включає перевірку правильності опису і розстановки карток, наявність потрібних посилальних карток, видалення зайвих, встановлення зв'язку між виданнями, які вийшли під різними назвами тощо. Раніше для цього використовували «Летопись периодических изданий СССР», «Летопись периодических и продолжающихся изданий СССР», «Літопис журнальних статей», «Літопис газетних статей», «Літопис періодичних видань УРСР», «Літопис періодичних видань України», «Періодичні видання УРСР». На їхній основі створювали потрібні додаткові й посилальні картки, що давало змогу прискорити «вхід» в інформаційно-пошукову систему і скорочувало час пошуку інформації.

Існує й інший підхід, коли БЗ в електронному каталозі створюють у процесі опрацювання не карток, а самих документів. У такому разі терміни використовують у такому значенні: опрацювання нових надходжень називають «каталогізацією», а для процесів створення БЗ на документи минулих років (включаючи формування бібліографічного опису, систематизацію, предметизацію, анотування тощо) вживають термін «ретрокаталогізація» [6].

Ретроспективна каталогізація (ретрокаталогізація, рекаталогізація) передбачає створення бібліографічного запису документа, що зберігається у фонді, після його опрацювання *de visu*. Вона вимагає продуманої організації, часу, висококваліфікованої праці та супроводжується неабияким навантаженням працівників, особливо коли її виконують у поєднанні з іншими бібліотечними процесами.

Переваги вводу інформації безпосередньо з документа добре відомі – значно підвищується інформаційне наповнення пошукових полів, зокрема предметних рубрик і ключових слів. Відповідно, зростає якість створених записів. Проте, одночасно збільшується термін опрацювання й введення інформації про документ: якщо швидкість перенесення інформації з каталожної картки складає приблизно 10–15 записів у годину, то безпосередньо з документа – лише 3–5 записів. Одночасно збільшуються трудовитрати на складання пошукового образу документа (ПОД). Обираючи ту або іншу технологію, кожна бібліотека насамперед визначає мету роботи, оцінює свої можливості, виходячи з економічних, організаційних, технічних і технологічних аспектів.

Виходячи з цього, а також враховуючи якісний стан карткових каталогів і організацію фонду періодичних видань у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, ухвалено рішення про поєднання елементів різних технологій у

процесі відображення періодики в ЕК бібліотеки. Цей нестандартний підхід можна вважати новизною, оскільки бібліотеки, як правило, здійснюють або ретроконверсію каталогів (частіше) або ретрокаталогізацію. Ведення карткового АКП при цьому не припиняється, оскільки його й досі активно використовують. Поряд з основними принципами ретрокаталогізації, висунуто умову високої якості ЕК, тобто поставлено завдання поповнення ЕК записами на ретроспективний фонд, що не поступаються записам на нові надходження.

Ретрокаталогізація періодичних видань складається з таких процесів: бібліографічне описування, індексування та анотування документів і відображення їх у ДПА бібліотеки в традиційній та електронній формі. Її здійснюють поетапно.

I етап (підготовчий) – звіряння фонду періодичних видань з АКП на предмет виявлення наявності номерів (комплектів) і стану їх відображення в каталозі. У процесі роботи до АКП вносять потрібні зміни та доповнення, роблять виправлення [2]. Після звіряння періодичних видань з АКП працівники бібліотеки створюють БЗ на кожну відсутню назву видання в БД «Періодика» згідно з інструкцією «Заповнення полів у базі даних „Періодика” електронного каталогу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського» [1]. БЗ створюються на підставі карток АКП, а в разі їх відсутності – безпосередньо за виданням.

II етап (основний) – створення або редагування БЗ кожної назви видання в БД «Періодика» електронного каталогу, коли власне відбувається ретрокаталогізація [9]. Для цього БЗ аналізують, визначають послідовність ретрокаталогізації періодичних видань, що залежить від їхньої тематики, читацького попиту, наукової, культурної та історичної цінності, повноти комплектів тощо.

III етап (завершальний) – друкування карток і ведення АКП [3]. У специфікаціях зведеного опису міститься інформація про окремі номери видань за кожен рік, а також зазначається, де зберігається документ. На картках вже опрацьованих видань ставлять позначку «р» – ретрокаталогізація.

У ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського каталогізації підлягають усі періодичні видання: газети, журнали (часописи), бюлетені, календарі. Каталогізація періодичних видань поділяється на поточну (нових надходжень) і ретроспективну (видань, що надійшли раніше та зберігаються у фонді бібліотеки). Створення первинних БЗ і поточна реєстрація періодичних видань в БД «Періодика» здійснюється з 2006 р., тому інформація про значну частину видань в ЕК уже є. Вибірково з книгосховища замовляються окремі примірники документів (перший, що надійшов до бібліотеки, останній на час складання БЗ, проміжні в разі зміни назви, відомостей про відповідальність, вихідних даних, читацького призначення, серії, періодичності тощо). Якщо відсутні картки в АКП, на підставі останнього примірника видання, що надійшов до бібліотеки, складають БЗ в БД «Періодика», який доповнюють потрібними відомостями. Якщо БЗ наявний у БД «Періодика», перевіряють відповідність усіх елементів запису документа, вносяться зміни. Зі складанням БЗ одночасно відбувається

реєстрація всіх наявних у фонді бібліотеки примірників періодичного видання із зазначенням їхнього місця зберігання.

У бібліотеці, поряд із сучасними, є також документи, що належать до розряду унікальних – це рідкісні й цінні видання кінця XIX – поч. XX ст., що є невід’ємною складовою частиною національної культури, важливим джерелом історичної інформації. Ці рідкісні видання увійшли до наукового об’єкта «Документи психолого-педагогічного та історико-культурного напрямку XIX – поч. XX ст.» і становлять національне надбання України. На їхніх сторінках залишилося зафіксованим не лише соціально-політичне, економічне, культурне життя українства, а й чимала кількість цих матеріалів присвячена розвитку педагогічної думки та освіти. Їх було опубліковано у понад 200 періодичних виданнях психолого-педагогічного спрямування, які вийшли друком упродовж 1832–1917 рр.

Частина зазначених видань зберігається у фонді ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, зокрема «Вопросы философии и психологии» (1889–1918), «Воспитание» (1860–1863), «Журнал Министерства народного просвещения» (1878–1885), «Учитель» (1861–1870) тощо, відсутні в багатьох інших українських книгозбірнях. Періодичні видання, що є джерелом інформації та багатовекторно висвітлюють педагогічну та психологічну проблематику, до цього часу маловідомі читацькій аудиторії, зокрема освітянам України. Враховуючи час виходу у світ цих видань, зростає їх важливість і попит на них. Водночас зростає потреба у відображенні їх у довідковому апараті бібліотеки, тобто рекаталогізації видань.

У процесі ретрокаталогізації всі журнали описують мовою оригіналу, якою подано також основні елементи титульного аркуша. Бібліографічний запис складається з таких елементів: назва журналу, підзаголовки, місце видання, видавництво, роки видання, примітки. Подано відомості про назви томів, випусків, прізвища редакторів, також максимально враховано факультативні дані, що потребувало детального вивчення періодичного видання. Вихідні відомості журналів подано за наявними у фонді примірниками. Вперше наведена фактологічна інформація щодо редакційних колегій, місць видань, періодичності, також виявлено історико-функціональні особливості цих журналів (визначено чіткі межі виходу того чи іншого видання, встановлено імена фактичних редакторів, видавців, авторів). Опис виконано *de visu*.

У процесі ретрокаталогізації фахівці стикнулися з труднощами, пов’язаними як з формуванням бібліографічного запису, так і з ідентифікацією документів, а саме: у розподілі документів на види (періодичні або продовжувані) та відображення їх у різних каталогах, у бібліографічних описах різних років значні розходження порівняно з сучасними; відсутність частини важливих відомостей тощо. Перед початком ретрокаталогізації періодичних видань проведена робота з визначенням полів у САБ «ІРБІС», які б найточніше відображали такі видання, для чого було розроблено відповідну інструкцію [9].

Найчастіше для створення ретроспективного каталогу застосовують зворотньо хронологічний принцип введення документів до бази даних. Для нашої бібліотеки такий підхід виявився незручним і неактуальним, тому періодичні видання опрацьовували за систематичним (тематичним) принципом – від найбільш затребуваної частини фонду: педагогіка, психологія, наука і освіта, бібліотечна справа тощо.

Процес введення інформації в ЕК виявився досить трудомістким, адже його здійснювали з дотриманням вимог чинних стандартів, що регламентують правила складання бібліографічних записів, використання скорочень слів у записах українською, російською та іноземними мовами, нормативно-інструктивних і методичних документів з питань каталогізації [1–3, 5–7, 10].

З 2014 року активізувалася робота з цими виданнями. На сьогодні в результаті ретрокаталогізації у БД «Періодика» створено або доопрацьовано близько 300 БЗ журналів українською та російською мовами, 85 – іноземними, а також 60 назв видань української діаспори, з них – 3 до 1917 р. видання. Також зареєстровано понад 6000 номерів періодичних видань, наявних у фонді бібліотеки. Інформацію про них користувачі можуть знайти на порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (http://www.dnrb.gov.ua/electronic_resources/elec_res/).

Наслідком ретрокаталогізації періодичних видань є ряд позитивних змін у роботі бібліотеки: доступ до інформації про фонд бібліотеки надається в режимі реального часу, зокрема віддаленим користувачам; розширюється спектр послуг, які надає бібліотека, серед них бронювання документів, замовлення їх через МБА та ЕДД, відповідно поліпшується якість і оперативність задоволення запитів користувачів; збільшуються можливості використання у внутрішній роботі бібліотеки (оформлення виставок, каталогів, перевірка фонду тощо).

У результаті рекаталогізації періодичних видань створено вихідну основу майбутнього повноцінного електронного каталогу на весь фонд бібліотеки. Опрацьований певним чином, ретроспективний бібліографічний масив у майбутньому стане базою для корпоративної взаємодії бібліотек зі спільного створення й використання електронних інформаційних ресурсів країни.

Періодичні видання у фондах бібліотек є найбільш оперативним засобом надання наукової інформації. Вплив зовнішніх чинників істотно позначається на комплектуванні фонду періодики. Навіть сучасна велика бібліотека самостійно не може забезпечити виконання більше 50-60% запитів користувачів. Тому об'єднання діяльності різних бібліотек для виконання запитів істотно підвищує повноту й достовірність наданої інформації. Повноцінний ЕК – основа кооперації між бібліотеками під час створення зведених каталогів та баз даних (зокрема, з аналітичного опрацювання періодичних видань).

Висновки. Вважаємо, що нетрадиційний підхід до ретроспективного каталогізування періодичних видань і досвід нашої бібліотеки стане в пригоді бібліотечним фахівцям, у першу чергу – освітянських книгозбірень. Кожна

бібліотека перед початком аналогічних робіт має ухвалити рішення про вибір способу його здійснення з урахуванням своїх особливостей: інформаційних потреб користувачів, організації фонду та його стану, наявності або відсутності карткових каталогів, повноти й якості бібліографічних записів, послідовності опрацювання документів, матеріального й кадрового забезпечення тощо.

Список використаних джерел

1. Заповнення полів у базі даних «Періодика» електронного каталогу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського : інструкція / [уклад. Огер Ю. М.] // Організаційно-управлінські, нормативно-інструктивні і методичні документи для освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України (2011–2013 рр.) : [практ. посіб.] / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: І. І. Хемчян, А. В. Копилова ; наук. ред. П. І. Рогова]. – Київ, 2013. – С. 303–313.
2. Звіряння фонду з каталогами й каталогів між собою : інструкція / Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад. Дубова Л. Г.]. – Київ, 2005. – 2 с. – Рукопис.
3. Огер Ю. М. Ретрокаталогізація як засіб відображення фонду періодичних видань у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського / Ю. М. Огер // Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського : зб. наук. пр. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Вінниця, 2014. – Вип. 4 : Інтегрований галузевий інформаційний ресурс: стан, проблеми, перспективи створення та забезпечення доступу. – С. 246–253.
4. Організація й ведення абеткових каталогів документів українською та російською мовами Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського : інструкція / Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: Гаврилюк Р. П., Помчалова О. Г., Гузняєва І. А.]. – Київ, 2005. – 24 с. – Рукопис.
5. Плотникова С. В. Электронный каталог – основное звено в информационно-поисковой системе библиотеки / Плотникова С. В. // Университетский комплекс как региональный центр образования, науки и культуры : материалы Всерос. науч.-метод. конф., 1–3 февр. 2012 г., г. Оренбург / Оренбург. гос. ун-т. – Оренбург, 2012. – С. 1955–1959.
6. Поліщук О. Ретрокаталогізація фонду: труднощі та переваги процесу / О. Поліщук // Бібл. форум України. – 2012. – № 4. – С. 2–4.
7. Положення про абетковий каталог періодичних видань Державної науково-педагогічної бібліотеки України // Організаційно-управлінські документи для освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України (2000–2005 рр.) : [практ. посіб.] / АПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: І. І. Хемчян, В. П. Здановська ; наук. ред.: П. І. Рогова, Т. Ф. Букшина]. – Київ, 2006. – С. 129–131.
8. Положення про електронний каталог Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського // Організаційно-управлінські, нормативно-інструктивні і методичні документи для освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України (2011–2013 рр.) : [практ. посіб.] / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: І. І. Хемчян, А. В. Копилова ; наук. ред. П. І. Рогова]. – Київ, 2013. – С. 212–218.
9. Ретроспективна каталогізація періодичних видань у Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського : інструкція / [уклад. Огер Ю. М.] // Організаційно-управлінські, нормативно-інструктивні і методичні документи для освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України (2011–2013 рр.) : [практ. посіб.] / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: І. І. Хемчян, А. В. Копилова ; наук. ред. П. І. Рогова]. – Київ, 2013. – С. 294–297.

10. Сукиасян Э. Р. Библиотечные каталоги : метод. материалы / Э. Р. Сукиасян. – М. : Профиздат, 2001. – 192 с. – (Соврем. б-ка).

11. Традиційні каталоги наукових бібліотек освітянської галузі: організація, ведення й редагування : метод. рек. / [Лобановська І. Г. та ін. ; за заг. ред. Лобановської І. Г.] ; Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ, 2006. – 166 с.

12. Ушакова Л. М. Ретроспективна конверсія карткових каталогів і створення імідж-каталогу: технологічний підхід / Л. М. Ушакова // Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського : зб. наук. пр. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Вінниця, 2014. – Вип. 4 : Інтегрований галузевий інформаційний ресурс: стан, проблеми, перспективи створення та забезпечення доступу. – С. 254–259.

13. Чабан К. А. Рекаталогізація: технологія і організація проведення в бібліотеці ХНУ / К. А. Чабан // Б-ка в освіт. просторі. – 2006. – № 3. – С. 58–63.

14. Черкасова І. Ю. Ретроконверсія каталогів: новий підхід / І. Ю. Черкасова // Библиография. – 2000. – № 4. – С. 38–45.

Dunayeva L. M.

Retrospective cataloging of periodicals at the V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine: Technological Approach

The article deals with the main directions of work on re-cataloging of periodicals, the problems and methods of their solution are highlighted.

Key words: V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine, electronic catalogues, card catalogues, Information retrieval systems, cataloging, retro cataloging, catalog retroconversion, periodicals.

УДК 025.4.036:004.65:025.342/.343]-044.64

Зоріна Н. Є.

науковий співробітник відділу комплектування
та наукового опрацювання документів
ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського

Коваленко С. Г.

науковий співробітник відділу комплектування
та наукового опрацювання документів
ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського

АВТОРИТЕТНІ ФАЙЛИ: МІСЦЕ І РОЛЬ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Розглянуто питання створення й використання авторитетних файлів в умовах формування єдиного інформаційного простору. Обґрунтована важливість застосування авторитетного контролю в провідних освітянських бібліотеках України в умовах міжбібліотечної взаємодії, що сприятиме уніфікації у створенні бібліографічних записів і забезпечить здійснення ефективного пошуку в електронних каталогах мережі освітянських бібліотек. Представлено результати дослідження щодо створення й використання баз даних авторитетних файлів. Розглянуто застосування авторитетних файлів колективних та індивідуальних авторів як засіб наукометричних досліджень.

Ключові слова: авторитетні файли, авторитетний контроль, колективні автори, індивідуальні автори, предметні заголовки, точки доступу, інформаційні ресурси, електронні каталоги, корпоративна співпраця, наукометрія.